

Sygn. akt IV Ka 442/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 października 2014 roku.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w IV Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący SSO Tadeusz Węglarek (spr.)

Sędziowie SA w SO Stanisław Tomasik

del. SR Piotr Koćmiel

Protokolant sekr. sądowy Dagmara Szczepanik

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Piotrkowie Trybunalskim Janusza Omyły

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2014 roku

sprawy **M. C.**

oskarżonego z art. 158§1 kk

D. C.

oskarżonego z art. 158§1 kk

z powodu apelacji wniesionych przez oskarżonego M. C. i obrońców oskarżonych

od wyroku Sądu Rejonowego w Radomsku

z dnia 10 kwietnia 2014 roku sygn. akt II K 160/13

na podstawie art.437§1 i 2 kpk, art.439§1 pkt 11 kpk, art.438 pkt 2 kpk, art.634 kpk i art.8 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych (tekst jednolity: Dz. U. Nr 49 poz. 223 z 1983 roku z późniejszymi zmianami)

1. uchyla zaskarżony wyrok odnośnie oskarżonego D. C. w całości i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Radomsku do ponownego rozpoznania;

2. zmienia zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonego M. C. w ten sposób, że w opisie czynu po słowach „działając wspólnie i porozumieniu” dodaje „z inną osobą”;

3. w pozostałej części zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonego M. C. utrzymuje w mocy;

4. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz:

a. adwokat J. K. kwotę 619,92 (sześćset dziewiętnaście 92/100) złotych tytułem nieopłaconych kosztów obrony z urzędu udzielonej oskarżonemu D. C. w postępowaniu odwoławczym;

b. adwokat K. Z. kwotę 619,92 (sześćset dziewiętnaście 92/100) 60/100) złotych tytułem nieopłaconych kosztów obrony z urzędu udzielonej oskarżonemu M. C. w postępowaniu odwoławczym;

5. zasądza od oskarżonego M. C. 280 (dwieście osiemdziesiąt) złotych tytułem opłaty za drugą instancję i obciąża go wydatkami za postępowanie odwoławcze w kwocie 629,92 (sześćset dwadzieścia dziewięć 92/100) złotych.

Sygn. akt IV Ka 442/14

UZASADNIENIE

M. C. i D. C. zostali oskarżeni o to, że:

w dniu 22 listopada 2012r. ok. godz. 23:00 w K. ul. (...) gm. G. pow. (...) działając wspólnie i porozumieniu dokonali pobicia Ł. W. w ten sposób, że bili go i kopali po głowie i całym ciele w wyniku czego Ł. W. doznał obrażeń ciała w postaci stłuczenia głowy, stłuczenia kończyn górnych i kończyn dolnych, rany tłuczonej okolicy łokcia prawego co spowodowało rozstrój zdrowia na okres czasu poniżej dni siedmiu czym narazili go na bezpośrednie niebezpieczeństwo powstania skutku określonego w art. 156 § 1 kk lub art. 157 § 1 kk tj. o czyn z art. 158 § 1 kk

Sąd Rejonowy w Radomsku wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2014 roku w sprawie o sygn. akt II K 160/13

1. uznał oskarżonych M. C. i D. C. za winnych popełnienia zarzuczonego im czynu i za to na podstawie art. 158 § 1 kk wymierzył im kary po 1 rok pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 69 § 1 kk i art. 70 § 1 pkt 1 kk warunkowo zawiesił wykonanie orzeczonych wobec oskarżonych M. C. i D. C. kar pozbawienia wolności na okres próby 3 (trzech) lat;
3. na podstawie art. 71 § 1 kk wymierzył oskarżonym M. C. i D. C. kary po 100 (sto) stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięć) złotych,
4. na podstawie art. 415 § 1 kpk uwzględnił w całości powództwa cywilne i zasądził od oskarżonych M. C. i D. C. na rzecz pokrzywdzonego Ł. W. kwoty po 1000 (jeden tysiąc złotych) złotych tytułem częściowego naprawienia szkody (zadośćuczynienia za doznaną krzywdę) z ustawowymi odsetkami od dnia 17 kwietnia 2013r. do dnia zapłaty;
5. na podstawie art. 63 § 1 kk zaliczył oskarżonemu D. C. na poczet orzeczonej kary grzywny okresy zatrzymania w dniach 23 listopada 2012r. i 24 listopada 2012r. ustalając, że 1 (jeden) dzień pozbawienia wolności równy jest 2 (dwóm) stawkom dziennym grzywny;
6. na podstawie art. 230 § 2 kpk nakazał zwrócić oskarżonemu D. C. dowody rzeczowe opisane w wykazie dowodów rzeczowych na karcie 76 akt pod poz. 1. (jeden) i 2. (dwa),
7. na podstawie art. 44 § 2 kpk orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa poprzez pozostawienie w aktach sprawy dowodu rzeczowego w postaci dwóch kawałków polakierowanego drewna, opisanego w wykazie dowodów rzeczowych nr (...) pod poz. 1 (jeden) na k. 42 akt i przechowywanego w aktach sprawy na karcie 43;
8. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. K. kwotę 1328,40 zł (jeden tysiąc trzysta dwadzieścia osiem złotych czterdzieści groszy) tytułem obowiązku zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej oskarżonemu D. C. z urzędu,
9. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. Z. kwotę 1328,40 zł (jeden tysiąc trzysta dwadzieścia osiem złotych czterdzieści groszy) tytułem obowiązku zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej oskarżonemu M. C. z urzędu,
10. zwolnił oskarżonych od kosztów sądowych, które przejął na rachunek Skarbu Państwa

Powyższy wyrok zaskarżyli obrońcy oskarżonych i osobiście oskarżony M. C..

Obrońca z urzędu oskarżonego M. C. zaskarżył wyrok w całości i z podstawy art. 438 pkt 2, 3 i 4 kpk wyrokowi zarzucił:

I. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na wynik sprawy a mianowicie:

-art. 5 § 2 kpk poprzez rozstrzygnięcie nie dających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonego, w sytuacji gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie przesądza w sposób jednoznaczny czy oskarżony M. C. dopuścił się zarzucanego mu czynu a dowody z zeznań świadków przeprowadzone na rozprawie budzą poważne wątpliwości co do ich wiarygodności

- art. 7 kpk poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów polegającej na odmówieniu wiarygodności wyjaśnieniom oskarżonego podczas gdy są one konsekwentne i nie pozostają w sprzeczności z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym oraz przyjęcie jako jedynie wiarygodnych zeznań pokrzywdzonego będącego od dłuższego czasu w konflikcie z oskarżonym co winno mieć znaczenie przy ocenie ich wiarygodności.

II. błąd u ustaleniach faktycznych polegający na nieprawidłowym przyjęciu, że oskarżony dopuścił się zarzucanych mu czynów, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy w żadnym razie nie daje podstaw do przyjęcia, że oskarżony dokonał pobicia Ł. W..

III. rażąca niewspółmierność wymierzonej oskarżonemu M. C. kary w wysokości 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat. w stosunku do stopnia społecznej szkodliwości przestępstwa jakiego dokonał oraz w relacji do celów jakie kara ta winna spełnić zwłaszcza w zakresie prewencji indywidualnej, ale i społecznego oddziaływania.

W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu czynu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Oskarżony M. C. również zaskarżył wyrok w całości, powołując jako podstawę zarzutu w sposób ogólny przepis art. 438 kpk. faktycznie zaś z podstawy art. 438 pkt 2 i 3 kpk wyrokowi zarzucił:

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść orzeczenia polegający , iż brak jest dowodów pozwalających na przypisanie jego osobie winy

- obrazę przepisów art. 273 § 4 kpk , to znaczy wskazano jego osobę w sposób sugerujący na wizji lokalnej w toku postępowania wówczas, gdy przepis 273 § 4 kpk mówi inaczej, to jest rażące naruszenie prawa

- obrazę prawa procesowego , nie przesłuchanie do końca I. C., który chciał dopowiedzieć ważne zeznania. Sąd I instancji wyjaśnił, iż ma inną rozprawę i nie ma czasu, to jest rażące ze strony I instancji, załamanie linii obrony.

Obrońca oskarżonego D. C. zaskarżyła wyrok w całości na korzyść D. C.. Powołując w petitum apelacji jako podstawę zarzutów przepis art. 438 pkt 2 i 3 kpk , zarzucając w tej części błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku mający wpływ na jego treść , a wyrażający się w uznaniu, że w sprawie nie występują wątpliwości uzasadniające uniewinnienie oskarżonego.

W konkluzji obrońca D. C. wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego czynu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sadowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Wniosła nadto o zasądzenie kosztów obrony z urzędu za II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 433 § 1 kpk sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego, a w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to przewiduje. Przy wielości apelacji i zarzutów zachodzi więc konieczność dokonania wstępnej analizy akt sprawy oraz analizy zasadności zarzutów, celem ustalenia, czy wśród podniesionych przez skarżących lub podlegających uwzględnieniu z urzędu uchybień są takie, których ujawnienie musi prowadzić do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia określonej treści i sprawia, że rozpoznanie innych uchybień byłoby bezprzedmiotowe lub przedwczesne. Chodzi tu w szczególności o uchybienia, w tym zwłaszcza wady, o których mowa w art. 439 § 1 kpk, prowadzące nieuchronnie do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W rezultacie takiej wstępnej analizy sąd odwoławczy uznał, że przedwczesne jest obecnie odnoszenie się do zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy oskarżonego D. C. z uwagi na prowadzenie rozprawy pod nieobecność tego oskarżonego, gdy zgodnie z nakazem wynikającym z treści art. 374 § 1 kpk obecność oskarżonego na rozprawie głównej jest obowiązkowa, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Realizacja tej zasady stanowi podstawowy element prawa oskarżonego do obrony w sensie materialnym, a jej naruszenie prowadzi do obrazy nie tylko przepisów postępowania karnego, ale również gwarancji rzetelnego procesu.

Nie może też być ona oceniana w oderwaniu od reguły wyrażonej w art. 390 § 1 kpk, który to przepis stanowi, że oskarżony ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach postępowania dowodowego. Prawa tego nie sposób traktować jako zwykłej formalności, gdyż udział oskarżonego, w tym zwłaszcza w rozprawie, jest jedną z gwarancji jego prawa do obrony oraz realizacji zasady prawdy / zob. T. Grzegorzczak Komentarz do Kpk, Lex Warszawa 2008 s. 282 /.

W orzecznictwie zasadnie podkreśla się również, że unormowanie kwestii obecności oskarżonego odnosi się do wszystkich środków dowodowych. Nie można zatem różnicować dowodów na ważne i mniej ważne, przy których oskarżony mógłby być nieobecny / zob. wyrok SN z 26 września 1977 r. XI KRN 38/77 OSNPG 1978/2/27/. Wobec powyższego prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego w sytuacji określonej w art. 376 § 2 kpk, która może być rozpatrywana w realiach niniejszej sprawy, na co wskazują zapisy w protokołach rozprawy, stanowi wyjątek i to względny, którego nie wolno interpretować rozszerzająco.

Przechodząc do procedowania sądu I instancji należy jednoznacznie stwierdzić, że brak było podstaw do zastosowania art. 376 § 2 kpk i prowadzenia rozprawy od dnia 5 listopada 2013 roku pod nieobecność oskarżonego D. C., po przekształceniu trybu z uproszczonego na zwyczajny, jeżeli oskarżony nie złożył wyjaśnień przed sądem, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie. Odczytywanie wyjaśnień złożonych przez oskarżonego w postępowaniu przygotowawczym / jak uczynił to sąd meriti k. 143, 144/, nie odpowiada wskazanemu w przepisie art. 376 § 2 kpk wymogowi złożenia wyjaśnień./ por. Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego – Izba Karna z 17 listopada 2013 roku, KZP 12/13 OSNKW 2013/12/99, wyrok Sądu Najwyższego – Izba Karna z 12 listopada 2014 r, VKK 415/13 Legalis nr 768712/.

W realiach tej sprawy oskarżony D. C. nie był obecny na żadnym terminie rozprawy, a jak wynika z oświadczenia złożonego przez M. C. – jego brata, złożonego na rozprawie w dniu 18 lipca 2013 roku dwa i pół miesiąca wcześniej wyjechał on do W. i się nie odzywa, numer telefonu jest nieaktywny /k.131/. Powyższa sytuacja spowodowała, że niemożliwym okazało się doręczenie osobiście wezwania temu oskarżonemu, także za pośrednictwem Policji k. 186, co powoduje, iż nie można mówić o odstępstwie od zasady udziału oskarżonego w rozprawie wskazanej w art. 377 § 3 kpk.

Zgodnie z tym przepisem, w występującym w tej sprawie układzie, prowadzenie rozprawy pod nieobecność D. C. byłaby możliwa jedynie wówczas, gdyby wezwanie na rozprawę doręczono w trybie art. 132 § 1 kpk, co jednoznacznie wynika z brzmienia cyt. wcześniej przepisów, a także judykatów Sądu Najwyższego – Izba Karna, vide: wyrok z 8 sierpnia 2013 roku III KK 252/13 Prok i Pr 2013/11/9, wyrok z dnia 24 października 2013 r III K 342/13, Prok i Pr 2014/1/18, wyrok z dnia 2 kwietnia 2012 r. VKK 421/11 Legalis nr 490610.

Reasumując uznać należy, że sąd I instancji rozpoznał sprawę podczas nieobecności oskarżonego D. C. , którego obecność była obowiązkowa, bowiem nie nastąpiły odstępstwa od tej zasady przewidziane w art. 375-377, art. 390 § 2 kpk , czy też 479 kpk.

Uchybienie to stanowi bezwzględny przyczynę odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 11 kpk. Przepis ten, w odróżnieniu od uprzedniego unormowania z art. 388 pkt 9 dkpk nie wymaga, aby nieobecność ta pozbawiła oskarżonego możliwości obrony.

Aktualny bowiem pozostaje pogląd , że każdy przypadek prowadzenia rozprawy w czasie nieobecności oskarżonego / wbrew obowiązującym przepisom prawa/, który nie miał faktycznych możliwości wzięcia w niej udziału- i to niezależnie od przyczyn, które to spowodowały - stanowi naruszenie obowiązku rozpoznania sprawy w obecności oskarżonego , o jakim mowa w art. 439 §1 pkt 11 kpk, stwarzając domniemanie, że w ten sposób został on pozbawiony możliwości obrony.

Domniemanie to można wzruszyć jedynie w tak oczywistych wypadkach , w których zapada dla oskarżonego wyrok najbardziej korzystny, to jest w zasadzie wyrok uniewinniający / zob. J. Grajewski i inni Komentarz do Kpk Zakamycze 2006, t. II. s. 97/.

Zgodnie z art. 439 § 1 kpk stwierdzenie wskazanego w nim uchybienia , niezależnie od jego wpływu na treść orzeczenia, skutkuje jedynie uchynieniem tego orzeczenia.

Uchylenie wyroku wobec D. C. spowodowało zmianę zaskarżonego wyroku wobec M. C. , która to zmiana ma jedynie redakcyjny charakter w opisie czynu przypisanego temu oskarżonemu i sprowadza się w istocie do zastąpienia osoby oskarżonego D. C. sformułowaniem „inna osoba”, co do którego wyrok uchylono i przekazano do ponownego rozpoznania, natomiast apelację oskarżonego M. C. i jego obrońcy z urzędu nie zasługują na uwzględnienie. Już na wstępie zaznaczyć należy , iż w myśl zasady swobodnej oceny dowodów, organ procesowy ocenia dowody i wyciąga z nich wnioski według wewnętrznego przekonania nieskrepowanego regułami prawnymi. Zasada swobodnej oceny dowodów, jaka została przyjęta przez polski model postępowania karnego nie oznacza jednak, iż ocena ta ma charakter dowolny, albowiem sąd meriti powinien wyjaśnić, w jaki sposób dowody ocenił i dlaczego wyciągnął z nich takie , a nie inne wnioski dotyczące konkretnych ustaleń faktycznych . Sąd przy dokonywaniu ustaleń faktycznych związany jest:

- a) całokształtem przeprowadzonego postępowania dowodowego
- b) zasadami prawidłowego / logicznego / rozumowania
- c) wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego

Sąd odwoławczy rozpoznając apelację dokonuje natomiast kontroli swobodnej oceny dowodów dokonanej przez sąd I instancji.

Warto w tym miejscu nadmienić, iż jak wynika z ugruntowanego w tym zakresie orzecznictwa, przekonanie sądu o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych pozostaje pod ochroną art. 7 kpk wówczas, gdy spełnione są kumulatywnie przesłanki:

- jest poprzedzone ujawnieniem w toku rozprawy głównej całokształtu okoliczności sprawy /art. 410 kpk/ i to w sposób podyktowany obowiązkiem dochodzenia prawdy / art. 2 § 2 kpk/.
- stanowi wynik rozważenia wszystkich okoliczności, przemawiających zarówno na korzyść jak i na niekorzyść oskarżonego /art. 4 kpk/,
- jest wyczerpująco i logicznie z uwzględnieniem zasad wiedzy i doświadczenia życiowego uargumentowane w uzasadnieniu wyroku / art. 424§ 1 pkt 1 kpk – zobacz wyrok SN z dnia 9 listopada 1990 r. OSNKW 1991/7-9/41 oraz wyrok SN z dnia 3 września 1998 r. Prok i Pr 1992/2/6 /.

Dokładna lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku prowadzi nieodparcie do wniosku, iż sąd meriti w sposób bardzo dokładny wskazał, jakim dowodom dał wiarę, a jakim odmówił waloru wiarygodności i dlatego, kierując się przy tym zasadami omówionymi powyżej.

Skutkować to zatem musi przyjęciem, iż taki tok rozumowania sądu meriti zasługuje na pełną ochronę przewidzianą przez przepis art. 7 kpk, zwłaszcza, iż sąd meriti w sposób bardzo skrupulatny wskazał dowody obciążające, jak też odciążające oskarżonego.

Rolą obrońcy jest szerzenie wątpliwości mających skutkować wnikliwą analizą materiału dowodowego i doprowadzenie do jak najpełniejszego wyeliminowania występujących w nim niezgodności. W razie braku możliwości ich usunięcia, zgodnie z zasadą *in dubio pro reo* oraz domniemania niewinności oskarżonego wynikiem działania obrony będzie rozstrzygnięcie nieusuniętych sprzeczności na korzyść oskarżonego. W przedmiotowej sprawie jednakże wątpliwości podnoszone przez oskarżonego, jak i jego obrońcę, nie są jednak wątpliwościami w rozumieniu art. 5 § 2 kpk.

Z lektury uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż ustalając stan faktyczny w zakresie czynu przypisanego M. C., sąd rejonowy opierał się przede wszystkim na zeznaniach pokrzywdzonego Ł. W., opinii biegłego, dokumentacji medycznej w pierwszej kolejności oraz także dodatkowo zeznaniami K. G., S. W., A. M., G. K., T. T., R. Z., dokumentacji fotograficznej, szkicu i mapie miejsca zdarzenia i okolic, bilingiem potwierdzającym zeznania Ł. W. i K. G., wreszcie przeprowadzonymi oględzinami.

Zdaniem sądu odwoławczego przeprowadzona przez sąd meriti ocena zgromadzonego materiału dowodowego w żaden sposób nie wykracza poza granice swobodnej oceny dowodów, a zatem całkowicie korzysta z ochrony przewidzianej w art. 7 kpk.

Dokonując kontroli instancyjnej poprzez pryzmat złożonych środków odwoławczych przez oskarżonego M. C. i jego obrońcę, sąd odwoławczy nie dopatrył się naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, co w zestawieniu z faktem, iż sąd I instancji miał bezpośredni kontakt z przeprowadzonymi na rozprawie dowodami musi prowadzić do wniosku, iż nie można skutecznie podważyć toku rozumowania sądu w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i dokonanej oceny materiału dowodowego, zwłaszcza, iż zarówno sam oskarżony, jak i jego obrońca nie podają żadnych racjonalnych powodów, które skutecznie zdołałyby podważyć zasadność dokonanej przez sąd meriti oceny zgromadzonego materiału dowodowego. Podkreślić należy, iż dokonana w tym zakresie przez sąd meriti ocena materiału dowodowego zasługuje na pełną aprobatę, a zatem za zbyt liczne należy uznać ponowne przytaczanie w treści niniejszego uzasadnienia argumentów przemawiających za wiarygodnością wersji prezentowanej przez pokrzywdzonego, a odrzuceniu wersji zaprezentowanej przez oskarżonego M. C., skoro uczynił to w sposób przekonujący sąd rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku / k. 268-274/.

Analiza akt sprawy, w szczególności protokołów z rozprawy, jak też protokołu oględzin nakazują uznać za chybiony zarzut braku obiektywizmu ze strony sądu bądź też innych uchybień proceduralnych zarzucanych przez oskarżonego w apelacji, w szczególności obrazu art. 273 § 4 kpk. Przepis art. 273 kpk nie ma tytułu jednostek redakcyjnych, a dotyczy obowiązków poręczyciela, a poręczenie w tej sprawie nie było stosowane.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku. Obciążając oskarżonego kosztami sąd miał na uwadze fakt, iż oskarżony od dłuższego okresu czasu pracuje zarobkowo za granicą, a więc ma możliwości poniesienia tych kosztów, albowiem brak obecnie podstaw do uznania, że uiszczenie ich byłoby dla oskarżonego zbyt uciążliwe.